

K İ L - T A B - L E T -

“Öykülerde yaşar hayat ve edebiyat... öykülerle”

öykü kültürü fanzini • nisan 2020 • sayı: kırk • istanbul öyküleri

Zaman çizgisindeki iki bin on altıncı çentik uygarlığımızın şimdiki yerini gösteriyor. İnternet ve beş buçuk inçlik cep telefonu kullanıyoruz. Bir de tek tanrılı dinlerin beşiği, petrol coğrafyasında doğanlar başta olmak üzere dünyanın pek çok yerindeki türdeşlerimizi annelerinden doğduklarına pişman ediyoruz. Hayvan ve bitki türlerini yok ediyoruz gözümüzü kırpmadan... Soluk alıp verdiğimiz havayı bile. Hep birlikte. Yukarıdan, yani uzaya gönderdiğimiz uydulardan falan dönüp bakınca iğne ucu kadar bir hacmimiz var oysa. Paylaşamadığımız o iğne ucundaki cürmümüzse gökyüzündeki yıldızlar kadar çok. Bu kadar suçu karnımızı doyurmak için değil, daha çok tüketmek adına işliyoruz üstelik. Gelişe gelişe gelebildiğimiz yer burası.

O zaman öykülerimizi yazalım.

KİLT- TAB- LET-

sayı editörü:
nezir suyugül

tasarım:
irmak barbarosoğlu

kiltablet ekibi: billur, canan,
dilek, elvan, kamil, meltem,
nalan, nezir, nurdan, sultan,
yasemin, yeşim, yurdagül

bu fanzindeki öyküler adlarına
göre alfabetik sıralanmıştır.

iletişim: kiltabletoyku@gmail.com

Sunuş:

İstanbul Öyküleri

Nezir Suyugül

*Bu şehir-i Sitanbul ki bi misl-ü bahâdır,
Bir sengine yek pare Acem mülkü fedadır.*

*Bir gevher-i yek pare iki bahr arasında,
Hurşid-î cihan-tâb ile tartılsa sezâdır.*

Şair Ahmed Nedim (1681-1730). Şiirin tamamı on iki beyittir. Lâkin ilk iki beyit İstanbul’u anlatmak için kâfidir.

Asırlar boyunca İstanbul’a dair şiir, roman yazan, resmeden; iki kıta arasındaki bu kent, yerli yabancı sanatkarlar için bitmez tükenmez bir hazinedir. “Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul” diye seslenen Yahya Kemâl’in bu değerli şiirini besteleyen Münir Nureddin ile musikiye de konu olmuştur. Sadece o kadar mı? Bir tatlı huzur almaya gidilen KALAMIŞ, her gece mehtaba çıkılan HEYBELİ, şen gönüller yatağı BOĞAZİÇİ hep İstanbul için dile getirilmiştir.

İstanbul 330-1923 yılları arasında yaklaşık 16 asır başkent olarak yaşamıştır. Özellikle Fransız gezgin ve kültür insanlarının ilgisini çekmiş, XIX. yüzyılda İstanbul için yazdıkları eserler nedeniyle bir saygı olarak adları bazı semt ve caddelere verilmiştir (Taksim, Talimhane’de Lamartin, Çemberlitaş’ta Klod Farer caddeleriyle Eyüp Sultan’da Piyer Loti semti).

Orient Expres’in son durağı neresiydi? Constantinople. Bu trendeki bir cinayeti anlatan polisiye yazarı Agatha Christie hangi otelde kalmıştı? Pera Palace. Neresini anlatmalı bu şehrin bilmem ki? Boğaziçi, Sultan Ahmet, Ayasofya, Eyüp, Haliç, adalar, Yedikule, saraylar, Kızkulesi, camiler, çeşmeler, hamamlar, Yere batan sarnıcı, yalıları, köşkleri, kapalı çarşısı, kemerleri, surları. Hangisini, söyleyin!?

İstanbul’da yürüme mesafesinde ve birkaç dakika içinde 12-13 asır öncesine gidebilirsiniz. Örneğin 1616 yılında yapılan Sultan Ahmet Camisi’nden yola çıkın, 100-150 adımda, 360 yılında yapılan Ayasofya’ya varırsınız. Bilmiyorum, böyle bir kent daha var mı dünyada?

Birçok yazarımız eserlerinde İstanbul’u ve insanlarını anlatmıştır. Sâlah Birsell (Boğaziçi şingır mıngır, Ah Beyoğlu, vah Beyoğlu), Kemâl Tahir (Esir şehrin insanları, Esir şehrin mahpusu), Yaşar Kemâl (Kuşlar da gitti), Yakup Kadri (Sodom ve Gomore), Reşat Nuri (Damga), Murathan Mungan (Son İstanbul), Deniz Som (Hey İstanbul,1-2) ve daha birçoğu. Selim İleri’nin altı ciltlik İstanbul güzellemesi, okuyanın içini ısıtır. Kitapların adı bile insanı sevindiriyor. İstanbul - Hatıralar kolonyası, İstanbul – Seni unutmadım, İstanbul – Yıldızlar altında, İstanbul Tramvayları (Sevim Burak, bir öyküsünde Anadolu yakası tramvaylarından söz açar. Madam Nıvart’ın bindiği tramvay Üsküdar’dan Kısıklı’ya gider).

Konaklarının beyzadeleri, fakirhanelerin çamaşırcı kadınlarıyla İstanbul sokaklardaki onlarca yoğurtçu, saka, simitçi, bozacı, macuncu, veresiye veren bakkalı, eski kitapları alan-satan sahaflar, arzuhalçiler, hacı yağı satanlar, oduncu-kömürcüler, aktarlar, çardaklı kahvehaneler, açık kolonya satan, kadınların kaçmış naylon çoraplarını onaran manifaturacılar kim bilir bağrında ne öyküler barındırıyor? Sadece insanlar ve mekânlar mı? Cihangir’de 12 yıl oturan bir Fransız yazar İstanbul’un Köpekleri’ni anlatan bir kitap bile yazdı (2009, YKY, C. Pinguet).

Kiltabket fanzini Nisan 2020 sayısının konusunu *İstanbul Öyküleri* olarak belirlledi. Bu sayımızda yazarlarımız Elvan Arpacık, Meltem Uzunkaya, Tuba Tunçay, Dilek Yılmaz, Ayşegül Gezgin, Zeynel Özbalkık, Hale Ünsal Karlitepe öyküleriyle; Yurdağül Şahin ve Billur Akgün “Botter Apartmanı” romanının yazarı Ayşe Övür’le yaptıkları söyleşiyle; Dilek Yılmaz, Selim İleri’nin yazdığı “Yıldızlar Altında İstanbul” kitabının tanıtımıyla yer aldı. Yaşanmış, yaşanmamış öyküleri yazmak sizlere kalmış. Teşekkürler ve keyifli okumalar Kiltabket dostları.

Adın Neydi?

Elvan Arpacık

Akşam saatinde, bu caddede taşıtlar milim milim ilerlerdi. Kaderine teslim oldu. Bekleyecekti. Gözleri sıkıntıyla oyalanacak bir şeyler aradı. Sol tarafında boydan boya uzanan ilanlara daldı “Tarlabaşı Küllerinden Yeniden Doğuyor.” Çocukluğunu anımsadı.

Kaç yaşındasındır şimdi? Benden yedi-sekiz yaş kadar küçük olduğuna göre... Gözlerin ne kadar iriydi. Ne kadar siyahtı, simsiyah.

O gün bizim evde ne işin vardı? Tombul, sıcak elini tutmuştum. “Annemi çok seviyorum” demiştin. Böyle mi demiştin? Geçmiş zaman, anımsamıyorum ki... İri, hülyalı gözlerin simsiyahtı. Adı neydi? Melek miydi adı? Her şey silinmiş, Melek’ti evet.

Babaannenin adı Helenka idi. Bak onu unutmamışım. Ev sahibimiz madam, 90 yaşında mıydı, 100, belki 200... Helenka ona bakıcılık ederdi.

Helenka’nın üzerinde hep yas rengi giysiler. Senin gözlerin gibi... Kırçılı gri saçları ensesinde, kuruluktan hışırdayan elleriyle dizlerini ovalarken caddeye bakardı. Gülmeden güler gibi duran ağzıyla, hayatın yüzüne yapıştırdığı ifadesizlikle bakardı. Akşamüstleri bakışlarındaki keder artar, Haliç bu kederden utanıp pembeleşirdi.

Babanı da cumbada oturduğu bir akşamüstü göstermişti bana. “Oğlum geçiyor bak” demişti. “İçmese, çok içiyor” diye yakınmıştı. Caddenin az ötesinde bir at arabasının başında duruyordu baban. Babanmış. Saçları dağılmış samanlar gibi tepesinde. Kendisi de korkuluk gibi ince ve pırtıl. Çok içermiş. Bildiğin ayyaş. Helenka’da, belli belirsiz, ayyaş da olsa bir oğula sahip olmanın utançla karışık gururunu hissetmiştim o akşamüstü. Kimsesizliğe yeğlenir miydi baban? Ne hayat onu farkındaydı, ne baban hayatın... Çöp mü topluyordu, hurda mı? Kendisi bir hayat artığı.

Sen, bir baban olduğunu biliyor muydun? Babanın senden haberi var mıydı? Seni nüfusuna geçirmiş miydi? Böyle işlere kafa yormayacak kadar bezgin ve kafasızdı. Sonradan okula kaydını yaptırdılar mı? Siyah, siyah gözli Melek, tombulluğun gelecekte annene benzeyeceğinin belirtisiydi, gözlerini ondan aldığı kesin.

Annen; rehavet çökmüş dolgun gövdesini tamamlayan alımlı başı, dik ve umursamaz. Onun varlığının verdiği sakinlikle dopdolu. Yüzünde çok uzaktan fark edilen bir gülümseme. Saçların onun gibi salınsın diye uzatıyorsun. Yaşlılarından uzaksın. Her anını annenle geçirmek istiyorsun. Arkadaşın yok pek. Tek arkadaşın annen... Dünya annen, soluğun annen!

Annen bu dünyada bir tutamak aramıştı; seveceği bir varlık, sendin o! Bir kadının sevgi arayışının sonucu muydun sen? O arayışın sorumlusu olmak istemeyen baban... Baban içmeseydi; annene, sana, babaannene sahip çıksaydı... Bir aile olabilseydin... Bunlar senin dünyanda masal! Sen bir masal kahramanı değilsin; olacaksın, başka bir hayatın gerçek kahramanı olacaksın!

O gün oyuncak bebeğinin saçlarını düzeltirken, anneni ne kadar çok sevdiğini söyledin durdun. Kısa bir süreliğine bile olsa ayrı kalmak istemediğin annen... İşe giderken seni bıraktığı ihtiyarlar evinde, dakikaları sayarak beklediğin annen... Lazımlığı temizlenen ihtiyar bir kadınla, lazımlığı temizleyen ihtiyar kadın arasında, gözlerin daha da siyahlaşarak beklerdin.

İlaç kokulu, sobaya atılan kömürün sesinden başka sesin çıkmadığı loş salonda, oflardin: “Annem nerede kaldı!” Helenka, Rumca bir şeyler söylerdi. Pek anladığın yoktu.

Bağırırdın. O da bağırırdı. Ayağını sinirle yere vururdun. Viran evin döşeme aralıklarından çıkan böcekler sağa sola kaçışırdı öfkenden. Helenka, kucağına koyduğu tepside pirinç ayıklarken bir türkü mırıldanırdı: sto pa kai stoxsanaleo ... Türkü yarım kalır; “Aaman vre” diyerek mutfığa, ocakta unuttuğu tencereye koşardı.

Annen Türkçe'den başka dil bilmiyordu. Babaannen Rumca söylenir dururdu. Kime söylenirdi? Oğluna mı? Seni onun başına saran annene mi? Babanın umursamazlığı, annenin gururu, babaannenin külfetiydin sen.

Annenin seni kimselere emanet etmeyeceği yaşlara gelmek istiyordun. Hele o eve, o pas rengi perdelerle kaplı, yüksek tavanlı, yaşamla ölüm arasında gidip gelen ihtiyaçların arasına bırakılmayacak yaşlara... Senin tazeliğin bile evin havasını temizleyemiyor. Her şey eprilmiş, her şey küflenmiş gibi. Hayatın bu kadar eskidiği o evde, senin canlılığın herkesin canını sıkıyor.

Annen gelip seni bir an önce alsın! Seni bir tek o anlıyor. Hiç sıkılmıyorsun onun yanında. Annene diklendiğini, bir şeyler alması için tuttuğunu gözlerimin önüne getiremiyorum.

Annen beyaz giymeyi severdi, aklımda öyle kalmış. Öyle görmüştüm bir kez. Zaten bir kez gördüm: üzerinde beyaz bir bluz, siyah saçları omuzlarından biraz aşağıda, senin gibi. Neredesin şimdi Melek?

O gün, “Annem hastaneden ne zaman gelecek?” diye ikide bir soruyordun. Derin bir iç çekişle eteğini dizlerine kadar çekmiş, hanım hanımcık bir tavırla kenarlarını dizlerinin altına sıkıştırmıştın. Bu halini garipsemiştim. Pavyonda çalışan bir annenin kıızıydın çünkü sen. Annen de hanım hanımcık tavırlıydı ya... Tedirgindin; olacakları seziyor muydun? Yaşam var mı yok mu belirsiz salonda beklemektense, bizim evde olmak iyiydi. Hiç olmazsa perdeler kapalı değildi.

Okula gitmen gereken yaşlardaydın ama okula kaydettirmemişlerdi; nüfusa kaydın bile yoktu. Seni hayat büyütecekti. Benden de, bizlerden de daha büyüktün aslında. İri siyah gözleriyle, doğruyu benim gözlerimde arayarak sormuştu: “Annem ne zaman gelecek, hastaneden çıkacak değil mi?” Korkuyordun. Korku bulaşıcı hastalık gibiydi. İçime dalga dalga yayılıyordu. Tombul, sıcak ellerini tutmuştum. Gözlerin siyahtı... Akşam karanlığı iniyordu. Akşamın karanlığıyla gözlerinin siyahı birlik olup üstüme geliyorlardı. Boğulacaktım.

O gün, akşama doğru geldiler seni almaya. Sen duymadan bizimkilerle fısıf fısıf konuştular.

-Yok, hastaneye götürüldüğünde ölmüş zaten.

-Neyi vardı ki?

-Yoktu bir şeyi, beyin kanaması demişler.

- Çocuk ne olacak? Babaannesi mi bakacak?

-Babaannesi nasıl baksın?

-Babası?

-Babasının Allah belasını versin, ayyaş herif! Daha nüfusa kaydı yokmuş ki çocuğun. Annesi bakıyordu, o da yok şimdi. Babaannesiyle burada kalsın, nüfus kâğıdı da çıkartırız, ama Helenka istekli değil. Kadın kurtuldu da, çocuk kaldı.

-Annesi nerede çalışıyordu, Helenka bir şeyler söylerdi.

-Nerede çalışacak canım, pavyonda çalışıyordu. Babası hayırsız herif, kadın doğurmuş işte bu çocuğu, nikâh mikâh da yok.

-Eeee ne olacak bu çocuk şimdi?

- ...

İçlerinden biri seslendi: “Gel Melekçiğim, gidiyoruz.” “Annem çıktı mı hastaneden” diye sormuştun. “Ben de hastaneye gideyim, çok özledim annemi.” Sesinde korku vardı.

Sen korktukça benim içimdeki korku da büyümüştü. Annem babam var diye utanmıştım da. Ellerimi bırakıp kucağında, oyuncak bebeğinle, kedi yavrusu gibi uzaklaşmıştın. Yağmurda sırlıklam olmuş, annesini arayan bir kedi yavrusu gibi...

Trafik akışı hızlandı. Arabaya gaz verirken pırıltılı bir gelecek vaat eden semte son kez baktı.

“Tarlabaşı küllerinden yeniden doğuyor”

Köhne bir geçmişin, sahipsizliğin, kimsesizliğin, umursanmazlığın, çaresizliğin, bedbinliğin üzerine çullanan, yağmalayan, darmadağın eden arsız bir gelecek...

Şimdi neredesin Melek? Saçların ne renk? Siyah değildir artık. Sarıya mı boyattın yoksa? Sana gitmez.

Bir Samatya Gezisi

Meltem Uzunkaya

Bir gün evden çıkıp gitmeli insan yürüyerek. Havalar ısınsın, yaz gelsin diye beklemeyen hem de. Kış güneşinin tadını içmeli tanımadığı semtlerin mahalle ortasındaki banklarda. Bilmediği sokaklara girip çıkmalı, yolda rastladığı sakinlerine gülümseyerek selam vermeli, koklamalı etrafı, sezgilerine yol vermeli, kedilerini okşamalı, kuşlarına ağaçlarına selam durmalı. Sizi sokaktan geçerken güzelleştiren, penceresinin önünde çiçek olan evlerin olduğu daracık sokaklara özellikle girmeli. Acelesiz, yavaşça yürümeli yetişme telaşı duymadan. Mahallenin yaşlılarına laf atmalı, sorularını sabırla cevaplayıp aynı yaşlıların dağınık sözcüklerini tevekkülle dinlemeli. Kendini bir hikâye kahramanına dönüştürerek hikâyeyi ötekilerle yeniden yazmalı insan.

Şubat ayında güneşli bir gün, Samatya'nın meydanındaki kıraathanede sırtımızı güneşe verip çaylarımızı yudumluyoruz. Kafe değil, kafeterya, bildiğiniz düpedüz esnaf kıraathanesi. Öyle zamana filan direndiğinden değil, bir köşede unutulmuş sıradanlığı ve yoksulluğu içindeki yerlerden. Simitlerimiz, ana cadde üzerindeki 1954 tarihli Merkez Fırını'ndan. Sahibi üç kuşak pasta fırını işleten bir aile. Sorularımız cevaplamakta ve bize ürünlerinden ikram etmekte nasıl da bonkörler. Satın aldığımız taptaze simitlerin yanına yeni fırından çıkan bezelerden koyuyor, hesapsız. Hislerimiz bize doğru yolu gösteriyor nedense börekçi değil de fırını tercih etmekte haklı olduğumu, gezmenin, gezginliğin, gezilen yerlerdeki insanlara dokunmak, onların hikâyelerini keşfetmek, duymak olduğunu ve bu küçük hikâyelerin büyük ana hikâyeye bağlandığını görüyorum sonra. Bir işi dededen itibaren yapıyor olmaksızın o işe ait gelenek ve kültürün de değerli bir taşıyıcısı haline getiriyor kişiyi.

Tanrım bir parola sözcük olsa diyorum, söylesem ve hemen kısacık anda o sihirli sözcük bizi birbirimize bağlasa. Aramızdaki kuşku duvarını kaldırsa, beni anlasınız. Daracık sokaklara elimde fotoğraf makinesi ya da telefonla girip çıkarken, avlunun ortasına sızan bir yabancı ve suçlu gibi hissetmesem böylece. Hoşgörü olsa sözcük. Hayır hayır, yine bir üsttencilik var bu değil. Seni hoş

görüyorum, bağışlıyorum der gibi. Ben ateistim desem. Yok bu sözcük de değil, o ateist değil ki, basbayağı Hristiyan. İnançsızlığım da onu korkutabilir. Sizi seviyorum desem. Yok insan sevdiğini yaralar çoğunluk. Hem sevmediklerimize ne olacak bu durumda. Ayrıca seviyorum diye işlenirken hem de kadın cinayetleri ülkede. Değil. Bu da değil. Özür dileysem. Birine desem ötekinin gönlü mü kalır? Dünyanın tüm azınlıkta kalan ve yok olan dillerinden, dinlerinden. Ne yapsam ne yapsam kendimi nasıl anlatsam?

Samatya semti ve civarı, belki de İstanbul'un en fazla kilisesine ve Doğu Roma döneminde yapılmış ayakta kalan en eski dini yapısına sahip. 454 yılında kurulan Manastırın parçası olan Vaftizci Yahya Kilisesi, 1486 da zaviye ve cami haline getirilmiş (İmrahor Cami).

Surp Kevork kilisesi eski bir Bizans kilisesi ve manastırının üzerine inşa edilmiş. Konstantinopolis'in en önemli Rum Ortodoks kiliselerinden biriyken 1453 yılında Osmanlılar'ın kenti almasından sonra Fatih tarafından Ermenilere verilmiş. Ve o dönemde Bursa'da bulunan Episkopos, kimbilir hangi nedenlerle İstanbul'a taşınmış. İlk patrikhane olarak da kilise karşısındaki kagir ahşap binalar kullanılmış. Dolayısıyla bir kutsal mekân camidir, Ermeni kilisesidir, Rum kilisesidir demeden önce kutsal mekanların el değiştirdiği, her birinin diğeri üstüne bindiği bilgisini hatırlamak gerekiyor biraz da. Onlar hepimizin. Wikipedia ve Google araştırmalarıyla elbette bilgi edinilebilir. Ben daha çok izlenimlerim üzerinden gideyim. Görülen o ki Osmanlı padişahları tarafından farklı Hristiyan cemaatler birbirine karşı bir güç dengesi içinde yönetilmiş, çoğu Rum kilisesiyse Ermeniler'e verilmiş. Ne diyelim, baskın olan azınlıkta olandan niye bu kadar korkar sorusunu sormayacağım.

Bugüne kadar, içinde ibadet halinde Ermenileri gördüğüm kiliseler gibi, Rum kiliselerine rastlamamış olmam, sanırım yıllar içinde gerçekleştirilen, hatırladığım zorunlu göçlerle sayılarının bir elin parmaklarını geçemeyecek hale getirilmiş olmalarından.

Aslında bu kilisede kırk anmalarına rast gelmişiz. Siyah yas giysili insanların çıkışından sonra güvenlik görevlisi bize kiliseyi tanıtip bu kiliseden çıkan ayazmanın nasıl dağıldığını, suyun izlediği yolu ve üzerindeki hamamı gösteriyor.

Nitekim açık bir Rum kilisesi bulamamamıza rağmen bir mahallelinin yardımseverliğiyle ve kilise çalışanlarına ricayla kapıyı açtırıyoruz. Mahalleli erkek annesinin ... Hanım'la arkadaş olduğunu ve ondan kapıyı açmasını isteyeceğini söyleyerek telefon ediyor. Aslında bir Pazar akşamı kilise bahçesindeki müstemilatlarında dinlenen bu insanları elbette rahatsız etmeye hakkımız yok, ama dedim ya içimden parola sözcüğü söylüyorum. Ben var dost☺)) Kapı açılınca doğal sarmaşık, çalı ve bitkilerin eski taş duvarla uyumundan oluşan rüya gibi bir bahçe bizi karşılıyor. Hem mahalleden bu beyefendiye, hem annesine, hem de kiliseyi yaşatan çifte teşekkür ediyorum, hem içimden hem dışımdan. Belki de parola teşekkürdür. Hala burada olmaya devam ettiğiniz, bu taşların yıkılıp gitmesine izin vermediğiniz için, varlığınızı bize hatırlattığınız için...

Cadde boyunca başımız yukarda çan kulesi arayışımız yanımızda genelde yardımsever mahalle insanlarına rastlamamıza yol açıyor. Bir gün bu insanlar politikacılar yüzünden “ötekine” karşı galeyana getirilse kim bilir neler olur diye ürperiyorum geçmiş örnekleri düşünerek.

Kilise sokağı ya da kilise altı sokağı gibi sokak adları var. Temiz pak giysili Ermeni olduğunu anladığımız bir çift bize yardımcı oluyor tarifleriyle. O sırada arkadan gelen yoksul bir Ermeni kadını cemaatin yardım etmediğinden yakınıyor.

Mesele sadece gölgeli serin taş duvarlarıyla yüksek tavanlarıyla, bahçeleri manzaralarıyla bu binaları görmek değil. O taşlara dokunan başka başka ellerin hikâyeleriyle tamamlanmak. Geçenlerde yaptığımız Tarlabası- Kasımpaşa gezisinde, Tarlabası'na inerken hiç tahmin etmediğimiz bir apartmanda karşımıza çıkan Keldani kilisesi ve onun güler yüzlü, yardımsever papazı Remzi Bey geliyor aklıma... Sorularımızı sabırla yanıtlıyor. Çok az kalan cemaatlerini anlatıyor. Biz çıkarken farklı uluslardan Hristiyanlar kiliseye ayine geliyor.

Günler sonra bir gazete haberinde Remzi Bey'in anne babasıyla tanışıyorum. “Şırnak'ın bir köyünde yaşayan karı kocadan haber alınamıyor.” Gülen fotoğrafları ve yanlarında oğulları Remzi Beyin resmi.

Hamamın bulunduğu sokağa çıkarken bir ara durup ana caddenin altındaki yola bakıyorum. Genç bir adam boynundaki makinayla fotoğraflar çekiyor. Cep telefonuyla yaptığım çekimlerden utanıp el sallıyorum. Gülümsüyor. Gezi ve fotoğraf ortaklığıyla hemen konuşmaya başlıyoruz. Bizim önceden gezilecek yerleri çalışmış, listesini çıkarmış arkadaşımız var. Oysa o tek başına geziyor. Elindeki cep telefonundan bir uygulama indirdiğini söylüyor. Açık Radyo’da dinlemiş. Bense hem Açık Radyo’da dinledim hem Agos’ta okudum. Kısacık anda oluşan güvenle sevdiğimiz programları konuşuyoruz. Botanitopya programının sıkı takipçisi olduğumuzu keşfediyoruz. Kardes programın adı. İstanbul’un belirli güzergahlarındaki tarihi eserleri, kutsal mekanları anlatan harika bir gezi programı. Kardes diyor Musa, biliyorum diyorum Kardes.

O anda bir ışık çakıyor. Parolayı buluyor gibi oluyorum Kardeş. Sonra gülüyorum kendime bu saçma buluşum için. Mesele parolalara ihtiyaç duyulmaması diyorum. Parola yasak sınırlar içindir. Oysa yeryüzünün sınırları yok, olmamalı.

Bu Şehr-i Kaos

Tuba Tunçay

İsmail, 46 yaşında, evli, üç çocuk babası, Beşyüzevler’de oturan bir muhasebeciydi. Lise bitince dayısının yanında işe başlamış, 28 senedir de bir gün bile aksatmadan işe gidip evine ekmek getirmekten başka tasası olmayan, tekdüze, hatta oldukça sıkıcı bir hayat yaşıyordu. Haftanın beş günü aynı saatte kalkar, evde karısının hazırladığı kahvaltıyı iki bardak demli çay ile bitirir ve 07.35 otobüsünü yakalamak üzere evden hızlı adımlarla durağa yürürdü. Akşam aynı saatte eve gelir, üstünü değiştirir, yemeğini yer, eşi ve çocuklarıyla birkaç kelime konuşur, haberleri izler ve saat 22.00 olmadan da yatar. İsmail’in büyük şehirde yaşamaktan anladığı buydu, ekmek kavgasından payını alabilmek için çabalamak, aybaşında maaşını almak, bayramlarda mezarlıklar ve akrabaları ziyaret etmek, çocuklara derslerini sormak, eşine yemekten sonra

“Eline sağlık hanım, yine döktürmüşsün valla... şu pilavı rahmetli annemden bile güzel yapıyorsun” demek, biraz televizyon izleyip gündemi takip etmek, uyumak, ve uyanıp tekrar işe gitmek. İsmail, İstanbul’da yaşamasaydı da hayatı bu döngüden ibaret olurdu.

Tansu, 24 yaşında, bekar, Ortaköy’de 1+1 minik bir dairede oturan moda tasarımcısı bir genç kızdı. Üniversite yıllarında staj yaptığı tekstil firmasında çalışmış, güzelce de para biriktirmişti. Mezuniyetinden hemen sonra firmanın sahibi Sercan Bey, onu bırakmamış, küçük bir terfi ile tasarım ekibinin başındaki Gülseren Hanım’ın baş asistanı yapmıştı. Tansu’nun tüm ailesi Nevşehir’de yaşıyordu, İstanbul gibi bir metropolde yaşayan ailenin tek üyesiydi diyebiliriz. Genç yaşına rağmen çok yönlü bir kızdı; gitar çalıyor, ayda iki gece Bebek’te arkadaşının işlettiği bir rock barda sahne alıyor, kedisi Suşi ile ilgileniyor ve aynı zamanda bol bol kitap okuyup o minicik evinde arkadaşlarını ağırlıyordu. Tansu’nun İtalyan mutfağına olan merakı üniversite yıllarında başlamıştı, önceleri sadece hobi olarak değişik lezzetler deniyor, arkadaşlarını sıklıkla evine çağırıp mini partiler veriyordu. Sonra büyükşehrin avantajlarını kullandı ve hayranı olduğu bir şefin workshop’una katılarak bu ilgisini bir sertifika ile taçlandırdı. Şimdi ise mesleğinin yanında mutfakta yaptığı yiyecek tasarımları ile insanları büyülyordu.

Tansu, İstanbul'da yaşamasaydı hayatı asla bu kadar renkli, cıvıl cıvıl ve verimli olamazdı.

Burcu, 46 yaşında, hiç evlenmemiş, babasının vefatından sonra annesi ile yaşayan satranç öğretmeni, en fazla 36 gösteren alımlı, hoş bir kadındı. Turizm Otelcilik mezunu olmasına rağmen mesleğini yapmayanlardandı. Doğma büyüme İstanbulluydu, hem de en afili semtlerinden biri olan Bağdat Caddesi'nden. Orta halli bir ailenin çocuğuydu, genç yaşından beri eve yardımcı olmak için abisi ile beraber o da çalışmaya başlamıştı. Abi kardeş pek geçinemeseler de, ailesindeki huzurlu ortam apartmandaki arkadaşlarını da etkilemiş olmalı ki hemen hemen her akşam evlerine bir arkadaşı misafirliğe geliyordu. Burcu'nun babası farklı bir adamdı; neşeli, sözü sohbeti dinlenir, gençlerle ve en çok da çocuklarla inanılmaz iyi anlaşılan merhametli bir babaydı. Vefatı herkesi üzdü ama bu hastalık ve beklenmedik ölüm Burcu'nun hayatında tam bir dönüm noktası oldu. Hayata tutunması, bakış açısı, beklentileri... her şey değişmişti sanki. Bazen battaniyesinin altında kahvesini yudumlarken babasıyla konuşur, ona gününü, üzüntülerini, sevinçlerini anlatır- adeta dertleşirdi. Annesi ile hiçbir zaman bu kadar yakın olamamışlardı, abisi ile de. Varsa yoksa babasıydı onun için. Çok geniş bir arkadaş çevresi yoktu Burcu'nun, iş epey zamanını alıyordu, kalan vaktinde de elişleri ile uğraşmak onu dinlendiriyor, sıkıntılarından uzaklaştırıyordu. Bir de sigarası vardı tabii, bir türlü vazgeçemediği, belki de vazgeçmek istemediği. İstanbul, Burcu'yu son yıllarda boğmaya başlamıştı, ne yapıp edip bir sahil kasabasına yerleşmenin yollarını aramaya koyuldu. Bu yaz aklına koymuştu, geride bırakacaktı bu koca keşmekeşi. Burcu, İstanbul'da yaşamasaydı da olurdu, hatta çok daha iyi olurdu.

Leon, 80'inci doğum gününü kızı ve iki torunuyla yeni kutlamış, oldukça varlıklı bir iş adamıydı. Yaşına bakmaksızın hâlâ aktif olarak çalışmaya devam eden Leon, Bahçeşehir'de küçük bir villada oturuyordu. Gençliğinden beri varlık içinde yüzmesine karşın hiç gösterişi sevmemiş, her zaman aza kanaat etmiş iyi yürekli, yardımsever bir insandı. Hele de dede olduktan sonra yüreği çok daha yumuşamış, varlığını durumu iyi olmayan kişilere yardım için kullanmaya başlamıştı. Hemen hemen her sivil toplum kuruluşunda bir görev almışlığı vardı. Çoğu zaman bağışlarda isminin gizli tutulmasını ister, geri planda kalıp insanların mutluluklarını izlemeyi severdi. Pırlanta işi babasından, babasına da dedesinden kalmıştı. Yıllarca İsrail, Türkiye, Fransa, İtalya arasında mekik dokumuş, ama 60'larından sonra biraz temposunu yavaşlatmaya karar vermişti. Tabii bu kararında kızı Lizzie'nin ve tüm

ailenin yüreğini hoplatan minik bir kalp spazmı geçirmesinin de payı büyüktü. Leon doğduğundan beri hep büyük şehirlerde yaşamış, kasaba, köy hayatını fazla bilmeyen bir adamdı. Düzensizlik, keşmekeş, kalabalık, fırsatlar... büyükşehirlerle ait her şeyi sevmiştii o.

“Maddi olanakların yerinde olunca metropolde yaşam da keyifli aslında” derdi hep. Leon İstanbul’un tüm nimetlerinden yıllarca faydalandı, hep en iyi restaurantlarda yemek yedi, her zaman masası en özel yerden ayrıldı, manzara hep en iyisiydi, her zaman özel gösterim günlerinde izledi müzikalleri, tiyatroları kendine ait locasından. Her seyahatinde VIP olmanın avantajını kullandı, biricik kızı en kaliteli okullarda eğitimini tamamladı, üzerine Fransa’da yükseğini yaptı. Torunlara gelince, onlar da dedelerinin avantajlı yaşamından paylarına düşeni aldılar. Leon İstanbul’da yaşamasaydı mutlaka başka bir metropolde yaşardı, o küçük yerlere sığamazdı.

İsmail, Tansu, Burcu, Leon... İstanbul’un farklı kesimlerinden, birbirleriyle belki de bir yerlerde karşılaşmış ama bunun hiç farkında olmamış dört karakter. Tek ortak noktaları soludukları hava, içinde yüzdükleri keşmekeş. Bazıları bu şehre kaos diyor, ama bazıları içinse bu kaos bir “yuva”. Farklılıklarımıza rağmen bir olduğumuzda, hikayelerimizi, yaşanmışlıklarımızı hatta isimlerimizi birleştirdiğimizde bazen tatlı tesadüflerle şaşırtır bizi bu şehir-i kaos: **İS(mail)-TAN(su)-BU(rcu)-L(eon)**

Çocukluğun İzinde

Dilek Yılmaz

Hastaneden sonunda çıkabildim. Sosyal sağlık sisteminin iflas belgesini cebimde taşıyordum: Yüklü miktarda fatura. Ama yine de mutluydum hastaneden çıkmış, nihayet özgürlüğüme kavuşmuştum, üstelik bu faturalar sayesinde otopark parası da ödemeyecektim. Tam bir züğürt tesellisi! Sabah arabamı hastane bahçesindeki otoparka park etmek çok zor olmuştu. Neredeyse bir saat beklemiştim. Hiç yoktan randevuyu kaçıracaktım. Aslında işime de gelirdi. Bu ilk seanstı ve önümde uzun bir yol var. Belki de boşuna çaba.

Neyse yapacak bir şey yok. İstanbul böyle bir şehir. Her şekilde tıklım tıklı. Saate baktım, geç kalmak üzereydim. Akşam trafiğine kalmamak için acele etmeliydim. Şehrin bir ucundan bir ucuna geçecektim. Nereden nereye? Çocukluğum bu kocaman caddenin üst tarafında, Fatih'te geçmişti. Okul hayatım boyunca her yıl Vatan Caddesi'ne kurulan tören alayına katılırdık. Yine bizim gibi iki dirhem bir çekirdek, askeri lise öğrencileriyle birlikte. Çapkın arkadaşlarım flörtleşir ben utana sıkıla onları izlerdim. Caddenin sonunda ise, şimdi emniyet müdürlüğü olan yerin tam karşısında çocukluğumun hayal şehri yükselirdi: Lunapark. Bayram sabahları harçlıklarımı toplar, bir an önce akşam olmasını beklerdim. Kalın demirden, yüksek giriş kapısının üstünde bir başlık halinde LUNAPARK yazılıydı. O kapının önünde süslü bayram kıyafetleri içinde, heyecandan kanatlanıp çırpınan kalbini dinleyen kızı hazırlıyorum. Sanki o anı yeniden yaşıyorum. Bir anlığına gözlerimi kapatıyorum, tatlı bir ongunluk sarıyor ruhumu, dağılsın, hep orada kalsın istiyorum. Zamanı durdurup geriye gitmek, yeniden o renkli dünyanın bir parçası olmak... Pamuk şekerin tadı dağılıyor ağızda, yüzüme gözüme bulaştırarak ve doymak bilmez bir oburlukla şekerimi yerken, heyecan içinde sonrasında hangi alete bineceğimi seçmek istiyorum. Ama aslında benim her zaman şaşmayan bir sıralamam vardı; önce gözlerini benden ayırmayan güzeller güzeli prensesin aşağı yukarı dönen eteğine biner, sonra çarpışan arabada ustalığımı sergiler, en sonunda da evimi kuşbaşı görebileceğim kadar beni yükseğe çıkaran dönme dolabın kırmızı kabinine atlardım.

Biri sesleniyor “Abla... abla...” dur bekle ya kimsen, gündüz düşündeyim, uyandırma beni, durmuyor “Abla... abla eve gidecek akbilim yok, bir yardımcı olsun” İstemeden açıyorum gözlerimi, tatlı rüyasından uyanmak istemeyen her hayalperest gibi ve birden her şey grileşiyor, gerçek dünyaya hoş geldiniz. Çok geçmişte kalmış o günler. Zaman öyle hızlı akıp gitmiş her şey o kadar değişmiş ki. Zaten o lunaparkın yerinde de şimdilerde kocaman bir otopark var. Kadına dönüp “Efendim” diyorum, tam anlamıyorum çünkü ne dediğini “Abla eve gidecek param kalmadı, akbilim için biraz para verir misin?” diyor, elinde turuncu bir kart sallıyor, dikkatli bakınca kadını hatırlıyorum hemen. Çünkü önceki gün tahliller için hastanedeyken yine yolumu kesip aynı şekilde para istemişti. “Eee sen geçen de benden akbil parası istedin. Her gün mü...” cümlemi tamamlamadan hızlı adımlarla uzaklaşıp gidiyor. Bir nevi iş kazası. Elimi cebime sokup arabanın anahtarını arıyorum, gözlerim genç kadının üzerinde. Biraz ilerde başka birine yanaşılıyor. Adam cebinden çıkarıp bozuk para koyuyor avucuna. İzlerken onları, gayri ihtiyari bir dilencinin günlük hasılatı ne kadardır hesabı yapıyor zihnim. Buralarda, Edirnekapı’ya doğru eskiden bir mahalle vardı: Sulukule. Acaba orali mı? Neşeli insanlar yaşırdı orada. Ama sonra kentsel dönüşüme kurban gitti. Onlar eğlenmeyi seven insanlardı. Oldukları gibi olan, acıyı bile bağrılarına basan. Kimse kaldı mı gerçek Sulukuleli? Bu genç kadın çalışmayı düşünmüş müdür hiç? Denemiştir belki. İş bulamamıştır. Öyledir öyle! Çünkü içimde bir Sait Faik var, onun gözleriyle bakmak istiyorum insanlara. Kolumdaki saat vaktin akşama kavuşmak üzere olduğunu gösteriyor, şimdi yola çıksam trafikte, arabanın içine kısılmış kalmışken panik atak basacak yine eminim. Evde bekleyenim mi var? Küçük bir kaçamak yapsam, anılara doğru yolculuğa çıksam, saatlerdir hastanede oturmaktan tutulan bacaklarımı açsam, şöyle bir Fındıkzade’ye oradan Cerrahpaşa’ya doğru yürüsem. Kocamustafapaşa’ya kadar gidebilir miyim? Hani bazı akşamlar hep birlikte toplanıp küçük cep tiyatrosuna giderdik ailecek. O duruyor mudur? Düşündükçe heyecanlanıyorum. Havanın kararmasına daha var. Arabada rahat yerde nasıl olsa, o halde hadi diyorum tabana kuvvet. Hastanenin Çapa’ya çıkan arka kapısına yöneldiğimde, genç kadını görüyorum yine. Yorulmuş oturmuş bir köşeye, yanında küçük bir oğlan. Böyle mi büyüyecek? Ama en derine de düşmüş olsa insan, kendi hayat hikâyesini yeniden yazılabilir, değil mi Yaşar Kemal abi? Yeter ki her şey insanca yaşansın.

Çapa'nın içinden mi geçsem, yerinde yeller esen eski lunaparkın önünden Fındıkzade yokuşunu mu tırmansam? İkincisini tercih ediyorum. Sağlı sollu tıbbi malzeme dükkanları, çoğunlukla tıp öğrencilerinin kaldığı öğrenci yurtlarıyla dolu cadde. Fındıkzade yokuşunu çıkmaya başlayınca işte yine anılar beliriyor. Yine pamuk gibi oluyorum. Çok mu mutluydum, yoksa çok mu çocuktum? Sanırım ikincisi. Peki çocuk kalmayı ne zaman bıraktım? Herkes gibi büyüyünce elbette. Dik yokuşu tırmanınca Millet caddesine çıkıyorum. Sağdan gitsem doğduğum eve Şehremin'e, soldan gitsem Aksaray'a doğru. Eğer Laleli oradan Beyazıd ve Sultanahmet yapmayacaksam o tarafa gitmenin anlamı yok. Ama bir gün söz gideceğim oralara da hem de yaya olarak. Sağdan gitsem yani Şehremin'e eski kurban bayramlarını hatırlayacağım. Annemin teyzemle girdiği kavgalar gelecek gözümün önüne, ona da gerek yok kalsın. Babamın çalıştığı benzin istasyonu hâlâ duruyor mudur yerinde? Duruyorsa da ne işime lazım, artık babam yok ki. Şu zihin denen şey nasıl bir makine Allahım? Babam deyince art arda fotoğraf karelerinden oluşan bir arşiv gibi açılıyor geçmiş hatıralar. Yaşlar süzülüyor yanaklarıma. Sokakta bir başına yürürken ağlayan bir kadın. Kovuyorum o hatıraları, gözyaşlarımı cebimden çıkardığım mendile, bir suçu gizler gibi siliyorum. Zaten son günlerde hepten ağlak biri oldum. Babam görse dalgasını geçerdii. Ama ne yapalım bir türlü aklımdan çıkmıyor, şimdi babamın öldüğü yaşıyım.

Millet Caddesi'nden dimdik Cerrahpaşa'ya doğru çeviriyorum yönümü oradan Samatya'ya ineceğim. Deli misin diyor içimdeki doğrucu ses. Aman be...olsun diyorum, kırk yılda bir aklımıza eseni yapmayalım mı? Yürüyecek dönecek gücüm kalmazsa atlarım bir taksiye gelirim arabamın yanına. Hem bugün madem böyle bir işe kalkıştık, bu bedeni ödüllendirmek de lazım değil mi? Samatya'da bir balık yanına da rakı ismarlamaz mıyım kendime? Ismarlarım elbet. Yüzüm gülüyor, içimdeki doğrucu sesin de kandırdım, birden susuveriyor.

Başka yer be buralar. Şimdi yaşadığım yerlerden farklı. Buranın insanı da değişmiş elbet, çok göç almış ama yine de başka işte. Yaşanmışlığa dair hiçbir şey kaçırmamak için ana yoldan çıkıyorum, küçük ara sokaklara sapıyorum. Daracık sokakta camdan cama konuşan teyzeler beni yabancı görünce susuyor,

uzun uzun beni inceleyip, sonra kaldıkları yerden devam ediyorlar dedikodularına. Köşeyi dönüyorum, ter içinde bir oğlan koşarak ayağıma çarpan topu kapıyor, özür bile dilemeden tek kale maçına dönüyor. Babamla yaptığımız maçları hatırlıyorum, sen kızsın demez alırdı beni de oyuna ama ben hep kalede olurdum. Kahvehanelerin önünden geçiyorum, lahmacun fırınlarının, tüpçülerin, televizyon tamircilerinin, yan yana duran camiyle kilisenin. Bir Müslüm baba şarkısı çalıyor, gittikçe yaklaşıyor müzik hem de sonuna kadar açık ses, arkamdan bir korna sesi zıplıyorum yerimde beline takılı küçük radyosu, elinde çevirip durduğu direksiyonla belli ki mahallenin delisi bu. Yol veriyorum. Mutlu ve gururlu yoluna devam ediyor. Eski bir dostu görmüş gibi mutlu oluyorum. Bizim de vardı delimiz. Her sabah annesi temiz pak giydiren salardı sokağa. Ya da o kaçıp kaçıp gelirdi. Akşama kadar o kıyafeti yeniden kir pas içinde kalırdı. Mahallenin çocukları önce korkardık sonra alıştık. Biz çocuktuk, büyüdük o hep aynı kaldı. Sonra da bir anda yok olup gitti. Öldüğünü bile duymadım. Kimse anlatmadı gerçek hikâyesini. Deliydi işte. Adı neydi? Deli Halim mi yoksa Deli Halil mi? Ardından el sallayasım geldi. Çocukluğumla birlikte sen de huzurla yat Deli Halil diyesim.

Söyleşi Konuğumuz: Ayşe Övür

“Yaşadığımız kentlerin psikolojimiz üzerinde derin bir etkiye sahip olduğunu düşünüyorum.”

Yurdagül Şahin – Billur Akgün

• *Osmanlı Devleti’nin çöküş süreciyle ilgili ayrıntılara da yer veren, Çerkes asıllı Seferbey’in Kafkasya’dan başlayıp Sahra Çölü’ne uzanan yolculuğunu, Trablusgarp savaşını anlattığınız ilk romanınız Sahra 1911 bir dönem romanı. Botter Apartmanı ikinci romanınızın ise II. Abdülhamit dönemi, tarihle iç içe ilerleyen bir kurgusu var. Tarihi romanlar yazmanızda arkeoloji eğitiminizin etkisi var mı? Ya da tarih ve edebiyat eserlerinizde nasıl birleşti?*

Arkeoloji ve tarih eğitimi almamın yazdığım eserlere büyük etkisi olduğunu biliyorum. İnsanlığın yüzyıllar içindeki hayatta kalma macerası çocukluğumdan buyana hep ilgimi çekmiştir. Bu nedenle olmalı yazdığım iki romanın da tarihle ilgisi var. Şu anda yazmakta olduğum üçüncü roman günümüzde geçtiği halde, onda da tarihi referanslar satır aralarında kendine yer buluyor. Bununla birlikte tarihi roman yazarı olarak anılmak istemiyorum. Zaman zaman tarihi roman da yazan ama çoğunlukla çağına tanıklık eden bir yazar olmaya daha sıcak bakıyorum. Çünkü bence yazarın başlıca işi yaşadığı zaman dilimini yorumlamak olmalı.

• *Romanda Botter Apartmanı, Galata Mevlevihanesi, Narmanlı Han, Galata Kulesi gibi tarihi, mekânlar yer alıyor. İstiklal Caddesi, Beyoğlu özelinde İstanbul ana karakter olarak hep var. Kahramanların özellikle psikiyatrist Dr. Kaan Yamaner’in bu mekanlarla giderek genişleyen, güçlenen bir bağı var. Yaşadığımız mekânların, şehirlerin sizce kitabınızdaki gibi hayatlarımızı şekillendiren bir etkisi var mı?*

İnsan, çevresi ile birlikte var olan bir canlı. Bu nedenle yaşadığımız kentlerin psikolojimiz üzerinde derin bir etkiye sahip olduğunu düşünüyorum. Elbette İstanbul’un çok özel bir yerleşim olduğunu da unutmamak gerek. Üç binyıllık

kesintisiz ve ihtişamlı bir geçmişe sahip kültür kenti. Özellikle böyle derin tarihe sahip kentlerin insanların yaşamını çok etkilediğini düşünüyorum. Yaşadığımız mekanlar da aynı şekilde yaşamımızı etkiliyor. Özellikle Botter Apartmanı ya da Narmanlı gibi zamanın içinden zarafetle süzülerek günümüze ulaşan binalar, farkında olanlar için, beraberlerinde büyük öyküler, hassas duygular da taşırlar.

• ***Romanda neredeyse bütün karakterlerin ruhsal yaraları, sırları var. Zehra karakteriyle anlattığınız ensest konusu, 6-7 Eylül olayları gibi tarihsel kırılmalar, kısaca bireysel ve toplumsal travmaları işlemişsiniz. Kurguyu nasıl oluşturduunuz? Bütün bu ayrıntılar yazmaya başladığınızda notlarınız arasında var mıydı yoksa yazarken kaleminiz mi sizi bu olaylara sürükledi?***

Romanı yazmaya başlamadan önce ben de pek çok yazar gibi önce birkaç sayfalık hikâye örgüsünü kaleme almıştım. Bu kısa ön metinde 6-7 Eylül olayları yer almıyordu. Yazmaya başladıktan sonra öykü kendiliğinden 6-7 Eylül olaylarına doğru akmaya başladı. Romanda karakterleri, maskelerini indirerek, iç dünyaları ile yazmak istedim. Bu nedenle tüm karakterlerin travmaları ortaya çıktı. Şöyle bir çevremize baktığımızda, toplum önünde takındığı maskeleri çıkınca neredeyse travması olmayan insan göremezsiniz. Az ya da çok hemen herkesin üzerini örttüğü, kendisinden bile sakladığı hassas bir yarası vardır. Romanda yapmaya çalıştığım, karakterlerin iç dünyasındaki yaraları görülebilir hale getirmektir.

• ***Romanınızın mekânı olan İstiklal caddesi civarında Botter Apartmanı'ndan başka Ralli, Ragıp Paşa, Mısır, Doğan, Kamondo, Frej gibi etkileyici ve hikayeleri olan başka apartmanlar da var. Neden onlardan biri değil de Botter Apartmanı, sizin için özel bir anlamı var mı?***

Romanı yazmaya başlamadan önce aklımda birkaç farklı bina vardı. Bu binalar hemen hemen aynı dönemde inşa edilmişti. Beni Botter Apartmanı'na yaklaştıran onun ihtişamlı ve şöhretli geçmişine tezat oluşturan terk edilmişliği, yalnızlığı oldu. Bir zamanlar 2. Abdülhamit'in terzisi Mösyö Botter burada yaşarken dönemin en zengin ve en elit kadınları Botter Apartmanı'nın önünden

geçmek için özel kıyafetler diktirmiş. Mimarı açıdan ilginç olan ise Sanayi Devrimi sonrası gelişen New Art'ın görkemini yansıtan İstanbul'daki ilk yapılardan biri olmasıydı. Böyle önemli bir geçmişe sahip olan Botter Apartmanı şimdi Tünel'de yapayalnız halde zamana meydan okuyor.

• ***Romanda iç içe geçmiş hüznü ve merak uyandırıcı birçok hikâye yer alıyor. Her biri ayrı bir roman konusu olabilecek nitelikte. Örneğin; kapıcı Hamza ve ailesinin ya da yorgancı kızla İtalyan mimar Raimondo'nun hikâyesi. Roman bittikten sonra keşke daha geniş yer verseydim ya da bu konuda daha sonra yeniden yazmalıyım dediğiniz bir karakter ya da hikâye var mı?***

Hayır, bu anlatımı bilerek yaptım. Kitap basılmadan önce editörüm ile de aynı konuyu konuştuk. Kitabı ve karakterlerin öykülerini genişletmek istediler. Doğrusu buna pek sıcak bakmadım. Çünkü Botter Apartmanı New Art/ Art Nouveau akımın tüm özelliklerini taşıyor. Bu sanat akımında sanatçı eserinde bir noktada boşluk, bir eksiklik bırakır. Bu boşluk tamamen izleyicinin / okurun zihninde şekil alarak doldurulur. Ünlü heykeltıraş Rodin Art Nouveau tarzı için şöyle söyler: “Sanatçı, sanatsal amacına ulaştığını hissettiği an yapıtının tamamlanmış ve bitmiş olduğunu açıklamakta özgürdür”. İşte bu nedenle karakterlerin tam da olması gereken şekilde kendilerini ifade ettiklerini düşünüyorum.

• ***Romanın bir yerinde Galata Meydanı'nı anlatırken; “Meydanın, şehrin gürültüsünü bastıran dinginliğinin nedeni belki de çevresini kuşatan eski apartmanlardı. Antik bir tapınaktan arta kalmışlar gibi sütun başlıkları, alınlık, metop, friz kopyalarıyla süslenmişlerdi. Yine de şehrin sakinleri, tarihin içinden çıkıp gelen bu gizli yüzleri fark etmiyorlardı.” diyorsunuz. Botter Apartmanı da birçok İstanbullu tarafından romanınızdan sonra fark edildi. İstanbul, İstanbullu olmak sizin için ne ifade ediyor? İnsan kendini, yaşadığı ama tanımadığı bir şehre ait hissedebilir mi?***

Ben İstanbullu bir yazarım. Bu şehirde büyüdüm ve bundan çok mutluyum. İstanbul Arkeoloji Müzelerinde 3 yıl staj yaptım. O zaman İstanbul'un

derinliğini, görkemli tarihini keşfetmeye başladım. Botter Apartmanı'nı yazınca pek çok mesaj aldım. İstiklal Caddesine sık sık yolu düşen okuyucularım bile Botter Apartmanı'nı daha önce hiç fark etmediklerini söyleyince şaşırdım. Bunun üzerine İstanbul tarihi söyleşilerine başladık. Çok da ilgi görüyor. Memnunum. İstanbul'un tarihi öğrendikçe, onun insanlığa katkısını fark ettikçe söyleşilerime katılanlar İstanbul'u daha fazla sevmeye başladıklarını söylüyorlar.

• ***İstanbul'da en sevdiğiniz, etkilendiğiniz yer neresi? Neden?***

İstanbul üç parçaya bölünmüş bir şehir. Bundan romanda da söz etmiştim. Sur içi, Galata ve Kalkedon (Kadıköy). Üçünün de kendine özgü, etkileyici yönleri var. Bu günlerde en çok Sur içi ve Galata'ya ilgi duyuyorum.

• ***İstanbul'u yeni romanlarla bize anlatmaya devam edecek misiniz? Yeni bir roman çalışmanız var mı?***

Yeni romanımda da İstanbul var. Bu defa Beyoğlu'ndan uzakta. İstanbul'un tarih kokan başka bir köşesini yazıyorum.

• ***Kiltablet ekibi ve okuyucuları adına bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.***

Ben teşekkür ederim.

Kadıköy’de Bir Sokak

Ayşegül Gezin

İskeleyi alışveriş merkezine bağlayan geniş ve kalabalık cadde üzerinde tarihi yapısıyla dikkat çeken okulun arkasına doğru dolaşp, sağdaki sokağa geldiğinizde bir rahatlık hissedersiniz. Saniyeler içerisinde çılgın bir kalabalıktan uzaklaşınca, sakin sessiz bir ortama kavuşursunuz. Yaz aylarında serinliği ile ferahlatan, soğuk günlerde ise paltolarınızın içine gömülmenize sebep olan daimi bir esintisi vardır hafif yokuş bu dar sokağın. Önüne kattığı tüm binaları tek tip sevimsiz kaba yapılara dönüştüren kentsel dönüşüm kasırgası henüz uğramamıştır buraya. Ancak iki kişinin yan yana yürüyebildiği kaldırımlardaki yuvarlak kenar taşları araçların park etmesine engel olur. Çoğunlukla üç dört katlı, bazılarının önlerinde minik bahçeleri bulunan apartmanların karşılıklı sıralandığı şirin bir sokaktır burası. Yürürken, bakımsız bahçelerin budanmamış mimozaların, erguvan ağaçlarının, dikenli güllerin kaldırımı sarkan kısımlarına dikkat etmeniz; zaman zaman eğilmeniz gerekebilir. Burada herkes birbirini tanır, hatta bazıları bu sokakta doğmuş büyümüştür. Eski televizyon dizilerinde tesadüf ettiğimiz mahalle kültürünü, büyük şehrin bu kadar merkezinde görebilmek kolay değil sanırım.

Yaklaşık üç yüz metre uzunluğundaki bu sokakta bazı apartmanların girişinde küçük dar ve karanlık dükkânlara rastlarsınız. Bir tanesi kapısının önünden geçerken daima yüksek sesini duyduğumuz ağdacı Nurgül’dür. Hep bir şeylere kızar, ya telefonda bağıra çağıra söylenir ya da dükkanda müşterisi varsa onlara dert yanar. Tüm mahallenin dedikodusu ondadır. Ağdaları yapıstırıp sökerken bir yandan kim kimin kocasına göz dikmiş, kim evine yaşlı adamlar alıyormuş, onları anlatır. Kendisinin hayat hikâyesini de defalarca dinlemişimdir olanca ayrıntısıyla. Diyarbakır’dan göç eden çok çocuklu fakir bir aileye mensup, erken yaşta amcaoğluyla evlendirilip eziyet çeken bir kadın. Boşanıp, sevdiği adamla ikinci evliliğini yapmış ve kendi işini kurmuş. Böyle bir hikâyesi varken, kadın olmanın tüm zorluklarını yaşamışken niye kadınlarla uğraşır durur diye sorarım kendi kendime. Ona bakacak olursak mahallede ahlâklı kadın yok, ha bir dakika. Bir kendisi var bir de ben ya da o anda kime anlatıyorsa o.

Hemen sağı yanında yalnız yaşayan, sessiz ve efendi bir adam olan döşemeci Erdinç Bey'i kapısının önünde her zaman birkaç mahalle sakini ile beraber taburelerde otururken görürsünüz. Çay içerler, gelen geçenle selamlaşıp laflarlar. Sol yanında ise iki koltuklu küçük dükkanında yaşını başını almış Kuaför Samet genellikle ileri yaştaki müşterilerinin saçını uğraştırırken görülür. Önünden her geçişimde içimden "bir kere de en azından saçımı tarattırayım, ne de olsa mahallemiz esnafı" diye geçiririm ama hiç gitmem. Sokağın başındaki mendebur terziye ise bazen pantolon paçası yaptırırım.

Bu sokağı tam ortasından başka bir sokağın dik kestiği köşede ise mahallenin bakkalı Nermin'e uğramadan geçilmez. Mahallenin sevgilisi; çocukların gençlerin yaşlıların belki de başka kim bilir kimlerin sevgilisidir o. Nermin'e güzel denmez; kısa boylu ve hafif tombul, yuvarlak yüzlüdür. Onu çekici kılan başka özellikleri, kendine has bir tarzı vardır. Dış görünüşüne her zaman dikkat eder. Etek bluz giyinir ve hafif makyajlıdır. Karşısındakini önemseydiğini ifade eden bir gülümsemesi yüzünden hiç eksik olmaz. Hafif buğulu kara üzüme benzeyen iri gözleri zekice parlar. Ensesinde gevşekçe topladığı düz kahverengi saçlarından alnına doğru düşen perçemlerden uzun olanları kulak arkasına atar durur edalı bir hareketle gün boyunca. Çok önemli bir sır veriyormuşçasına sadece karşısındakinin duyabileceği gizemli bir ses tonu ile konuşur; dinlerken başını yana eğip öne arkaya sallayarak onayladığını ya da anladığını gösterir. Dimdik yürüyüşünden, kararlı, kendine güvenen bir kişinin yanınızdan geçtiğini anlarsınız. Yine de dişiliğinden ödün vermeyen bir yürüyüş tarzıdır bu. Eşinden ayrılalı yıllar olmuş. Akşamları bir polis arabası gelir dükkânın önüne. Nurgül, onun polis sevgilisi olduğunu söylüyor. Büyük alışverişlerimizi bol çeşidin olduğu caddedeki süper marketten yapsak da, canımız aniden kek, kurabiye isteyince evde eksik olan yumurta, şeker; sofraya oturmadan önce almayı unuttuğumuzu fark ettiğimiz yoğurt, ekmek gibi ihtiyaçlar için ona koşulur. Çoğunlukla tiryakiler sigaralarını, çocuklar gazoz, çiklet, gofret gibi okul çıkışı abur cuburları ondan alırlar. Dükkân o kadar küçüktür ki iki kişi yan yana zor durabilir. Tüm malzemeler üst üste istiflenmiştir; bisküvi, çikolata, cips en önde masanın yanında, çay şeker deterjan gibi her gün almaya ihtiyaç duyulmayanlar ise arkada tavana doğru sıralıdır. Bakkala girdiğimde hepsi üstüme yıkılacakmış gibidir. Tüm bu karışıklığın ortasında Nermin'i her zaman önünde bir kitapla

görürüm. Lisede okuyan kızı ile beraber ders çalışırlar. Nermin üniversite sınavlarına hazırlanıyormuş. Söylediklerine göre köyden geldiğinde başörtülü ilkokul mezunu genç bir kızmış ortaokulu ve liseyi dışarıdan bitirmiş. Bazen de elinde gitar görürüm, kursa giden kızından gitar çalmasını öğreniyor. Okul çıkışı uğradığımızda çekik gözlü olduğu için Japonum benim diye takılır oğluma. O da yan yan süzer Nermin'i utangaç bakışlarla.

Kimi zaman dükkânda karşı binada oturan otuzlarındaki müzisyen Şenol durur. Nermin'in bir işi varsa onun yerine bakıyordur ya da muhabbet için oradadır. Bazen kapının önünde sigara içer. Şenol'un müzisyen olduğunu duyduğumda bir türkü barda saz çaldığını düşünmüştüm; dış görünüşü başka bir tahayyül yaratmıyordu bende. Kumral saçlarını tepesinde kuş yuvası gibi kabartır, iri bir horoza benzer, arkadan bakınca incecik parantez bacaklarıyla hoplaya sıçraya sokaktan aşağı doğru yürür. Meğer konservatuardan mezunmuş, Büyük Kulüp'te bir müzik grubuyla çello çalıyormuş. Daha sık görüp kibar konuşmalarına, hâl hatır sormalarına rastlayınca tahsilli oluşu aklıma biraz yattı ama siyah pantolon, beyaz gömlek ve bıçkın duruşuyla onu türkü bara yakıştırmaya devam ettim. Tahminlerimin aksine Şenol ve Nermin arasında bir aşk olduğuna dair dedikodular hiç işitmedim, Nurgül'den bile. Belki yıllar içinde alışmışlardı onu dükkânda yardımsever bir genç gibi görmeye. Bense platonik kokular alıyordum buram buram. Hayat günlük akışında devam ederken, sokağımızın başındaki ilk apartman yıkıldı ve ardından Nermin Bakkal'ın bulunduğu apartmanın da müteahhide verildiğini öğrendik. Nerminsiz bir “Şam fıstığı sokağı” neye benzerdi, Nermin nereye giderdi.

Bir yıl sonra çarşıda rastlayacaktım ona, saçlarını kısacık kestirip sarıya boyatmış, memur olmuş adliyyede.

Kuş Sesleri

Zeynel Özbalçık

Mehmet Usta, dalına tünleyen baykuş gibi oturdu pencerenin önündeki koltuğuna. Birbiri ardı sıra geçen hep aynı kahverengi tren vagonlarına benzeyen bir gün daha bitmek üzereydi. Yıllar öncesine dalıp gitti.

Şairin, “gonca gülünü bırakıp gittiği yedi tepeli şehre” bir akşam üstü gelmişti Karagöl ailesi. Fikirtepedeki akrabalarının yanındaki iki göz gecekonduya başlarını sokmuşlardı. Taşı toprağı altın olan İstanbul’da kismetlerine düşen altınları kazanarak, yeni bir hayat kurmak istiyorlardı.

Akrabalar, komşular elbirliği ile temizleyip yerleştirmişti yeni gelenleri. Aysel karnı burnunda, eli belinde dolanıp durmuştu evin içinde. Üç yaşındaki oğlu divanda uyuyakalmıştı. “Sen yanımda olduktan sonra İstanbul’a kafa tutarım, bal gözlüm” diyerek Aysel ‘i rahatlatmaya çalışmıştı o gece.

Aydınlatma lambaları ve mağaza vitrinlerinin ışığında caddeyi izlemeye devam etti Mehmet Usta. Cadde kalabalıklaşmıştı. Otobüs durağının yanındaki markette anlam veremediği bir hareketlilik vardı. Kapı çaldı, cebinde bozuk para ararken kapıyı açtı. Gelen sucuydu. “İstersen bir tane daha bırakayım amca, korona virüs yayılacakmış” diyerek omzundan damacanayı indirdi. “Sağ ol evladım, bu bana yeter” diyerek parayı uzattı. Kapıyı kapatıp damacanayı mutfaka sürükledi. Eski susuz günleri hatırladı.

Gecekondu mahallesinde su yoktu. Haftada iki defa gelen belediye tankerinden su almak kolay değildi. Sokaktaki boş arsaya yanaşan tankere kadınlar ve çocuklar ellerinde bidonlarla çekirge sürüsü gibi üşüşürlerdi. Her tanker gelişinde kavga çıkar, tenekeler ve bidonlar havada uçuşurdu. Komşuların yardımı ile iki bidon su alabilen Aysel, çamaşır ve bulaşıklarını ancak yıkayabilirdi.

Mehmet komşularıyla ortak kullandıkları dört tekerlekli su arabasıyla Merdivenköy’deki çeşmeye içme suyu almaya giderdi bazen. Küçük bahçeli evlerin arasından ilerlerken hanımeli ve leylakların kokusunu içine çekip, kuş seslerini dinlerdi. “Aysel’in canı ister” diyerek bahçe duvarlarından sarkan dallardan erik ve incir koparıp, kohnuna doldururdu.

Mehmet Usta koltuğundan kalktı. Pijamalarını giyip, yatağına uzandı. Tavanda bir şeyler aradı gözleri. Görebildiği sadece kapkara bir yalnızlıktı.

Her sabah olduğu gibi erkenden uyandı, evin içinde dolaşarak havanın iyice aydınlanmasını bekledi. Üstünü sıkıca giyip çıktı. Yürürken geçtiği yollarda yine anılara daldı.

Pazar günleri Gözcübaba'ya pikniğe giderlerdi. Göğe doğru mızrak gibi yükselen servilerin altında, yemyeşil çayırılara örtülerini sererlerdi. Sefer taslarından çıkardıkları dolmaları, börekleri büyük bir iştahla yerlerdi.

Şimdi serviler kesilip yerine gökdelenler yapılmıştı. Mehmet Usta da emekli olunca müteahhit ile anlaşmış, kendi evlerinin yerine yirmi katlı yüksek bir bina dikilmişti.

Yollara ve kaldırımlara park eden arabalar yüzünden sabah yürüyüşünü zor bitirdi. Artık sokaklarda yürünmüyordu. Kuş sesleri duyulmaz olmuştu. Asansöre binip eve geldi. Mutfağa girdi. Fırından aldığı sıcak ekmeği tezgâhın üstüne koydu, ocaktaki çaydanlığın altını yaktı. Aysel'in izleri her yerdeydi. Tabakta, kaşıқта, perdede, saksıdaki çiçeklerde, duvardaki boyada...

Aysel'i kaybedeli bir yıl olmuştu. "Nefes darlığı, kalp yetmezliği" demişti doktorlar. Mehmet Usta ne oğlunun ne kızının yanında yaşamayı kabul etmiş, anılarım bana yeter diyerek on ikinci kattaki dairesinde kalmıştı. Bektaş her cuma akşamı gelip ihtiyaçlarını karşılıyor, Zeynep her gün arıyor "bize gidelim" teklifinde ısrar ediyordu. Mehmet Ustanın cevabı hep aynıydı: "Sizi rahatsız etmeyim kızım, ben iyiyim." Pazar günleri ailecek bir araya gelseler de torunlarının neşeli gülücükleri duvarlara sinen yalnızlığını söküp atamaya yetmiyordu.

Salona geçip televizyonda haberleri açtı. Çin'de yayılan tehlikeli bir virüs can almaya başlamıştı. Kapı zili çaldı. Gelen Serpil'di. Haftada bir temizlik yapar, etrafı siler süpürür, bu arada bütün televizyon kanallarındaki haberleri en ince ayrıntısına kadar sayıp dökerdi.

"Mehmet amca virüs geliyormuş, en çok yaşlıları etkileyecekmiş" diyerek girdi içeri." Marketlerde temizlik malzemesi ve kuru gıda kalmamış" dedi. "Kızım hiçbir virüs yalnızlıktan öldürücü değildir, her şeyin çaresi var" diye cevap verdi Mehmet Usta.

Telefon çaldı. Zeynep arıyordu. Sesi evde yankılandı: "Baba okullar tatil olacakmış yarın gelip seni alacağım, çocuklarla bizde kalırsın." "Ben iyiyim kızım, sen çocuklarla ilgilen" Zeynep sesini yükseltti. "Bırak şu inadı, sakın dışarı çıkma!" diye uyardı.

Mehmet Usta pencereden dışarı baktı. Yüksek binaların arasından yarım yamalak Çamlıca Tepesi görünüyordu. Bir zamanlar yemyeşil ağaçların yerinde şimdi baz istasyonlarının sevimsiz direkleri yükseliyordu.

Serpil işini bitirince ikisine birer kahve yaptı. "Mehmet amca evi tertemiz ettim. Virüs mirüs giremez artık" dedi gülerek. Kahvelerini içtikten sonra fincanları yıkayıp gitti.

Akşama doğru yağmur başlamıştı. Bu sene doğru dürüst kar bile yağmamıştı. “Hiç değilse yağmur yağsa” diye geçirdi içinden. Pencerenin yanına geldi ellerini cebine soktu, eskilere daldı.

İstanbul’a güz habercisi yağmurun yağdığı bir gece, Aysel “Kalk hastaneye gidelim” diye uyandırmıştı Mehmet’i. İnceden yağın yağmurun altında, evden taksi durağına kadar güç bela yürümüşlerdi, Zeynep Kâmil hastanesinde doğduğu için kızlarının adını Zeynep koymuşlardı.

Yağmur suları gibi akıp geçmişti yıllar. Mehmet fabrikada usta olmuş, oturdukları gecekonduyu satın almışlar, çocuklar burada büyüüp okumuşlardı. Bektaş inşaat mühendisi, Zeynep bankada yönetici olmuştu.

Ertesi sabah yürüyüşe çıkmadı. Hava biraz soğumuştur. Mutfağa gitti, dünden kalan yarım ekmeği çıkardı. Yanına zeytin, peynir ve helva koydu. Bir bardak çay içip iki lokma atıştırdıktan sonra, televizyonu açtı. Okullar tatil edilmiş, uzmanlar alınacak tedbirleri konuşuyor, her kanalda uyarılar yapılıyordu. Virüs Avrupa’ya girmiş, Türkiye’de ilk vaka görülmüştü.

Kahvaltıdan sonra yavaş yavaş valizini topladı. Bolca ıslak mendil ve kolonya koydu. Paltosunu giydi, kapıyı kilitledi. Terminalin yolunu tuttu. İstanbul’da her yer beton olmuştu, basacak toprak kalmadığı için memlekete doğduğu topraklara gidiyordu. Yazları gelirim diye baba evinin yerine iki katlı ev yaptırmışlar ancak son üç yıldır kapısını bile açmamışlardı. Bahçe kapısından içeri girdi, Erikler ve bademler çiçek açmıştı. Telefonu durmadan çalışıyordu. Merdivenlerden çıkıp evin kapısını açtı. Sessizlik ve yalnızlık çökmüştü her yere. Aşağıdaki odunluktan bir kucak odun getirdi, sobaya yerleştirdi, eski gazete parçaları ile tutuşturdu. Soba hafiften tüttü, odaya pelit kokusu yayıldı. Biraz sonra odunların çıtırtısını ve alevlerin sıcaklığını hissetti. Divana uzandı. Gece doğru dürüst uyuyamamıştı, gözlerini kapattı.

Dışardan araba ve çocuk sesleri geliyordu, şaşkın ve yarı uykulu doğruldu Mehmet Usta. Sesler sanki tanıdık geliyordu. “Baba!” diye seslendi Bektaş. Kapıyı açtı, gözlerine inanamadı. Oğlu, kızı, damadı, gelini, torunları herkes gelmişti. Zeynep elini beline koyup. “Seni yalnız bırakacağımızı mı sandın, huysuz ihtiyar” dedi gülerek Mehmet Usta’nın kirpiklerinden iki damla yaş süzüldü tombul yanaklarına ve oradan iki serçe havalandı gökyüzüne doğru.

Televizyonlarda “Wuhan kentinde aylar sonra kuş sesleri duyuldu” alt yazısı geçiyordu.

Maviden Sarıya Yolculuk

Hale Ünsal Karlitepe

Gecenin sabaha erişmeye hazırlandığı şu saatlerde Taksim'den havaalanına giden servis otobüsündeyim. Camdan büyük bir merakla etrafı izliyorum. Çok uzağımda akıp giden bambaşka yaşamlara şahitlik etmek öyle ilginç ki.

Tarlabaşı bulvarında Şişhane'ye doğru yürüyen iki adamdan daha genç ve zayıf olanı, kel ve şişman olana heyecanlı heyecanlı bir şeyler anlatıyor. Ara sıra da şımarık bir genç kız edasıyla yanındakinin göğsüne şakadan yumruklar atıp gülüyor ve kırıtarak yürümesine devam ediyor. Akan trafikte onlar geride kalırken, bu kez peşinde üç terütaze genç kızla yürüyen bıçkın bir delikanlıya iliştiriyor gözüm. Kızların üçü de birbirinden canlı, göz alıcı renklerde süper mini etekler, birörnek siyah file çoraplar giymişler ve çok ağır makyajlar yapmışlar. Bu halleriyle çok daha büyük gösterecekler de, en fazla yirmi yaşlarında olmalılar. Her an düşüverecekmiş gibi yürüdükleri o bilmem kaç punto yükseklikteki ayakkabılarıyla, durumun ne kadar da acemisi oldukları öyle belli ki.

O sırada çalan telefonum, bir sinema filmi gibi izlediğim dünyadan gerçek dünyaya döndürüyor beni. Arayan annem. Endişeli bir sesle, servise binip binemediğimi soruyor.

"Bindim bindim. Merak etme."

"İyi, çok sevindim. Aman kızım dünyanın bin türlü hali var. Varınca da ara e mi?"

"Anne sen de gereksiz telaşe yapmasan olmaz. Ne olabilir ki? "

"Sen de anne olunca anlayacaksın beni."

"Tamam anne tamam, varınca da ararım. Ama uyusan keşke. Her yolculuğumda sen hep alarm halinde, uykusuz, endişeli. Olmuyor ama böyle. Benim hiç içime sinmiyor."

"Uyku tutmaz beni kızım, biliyorsun. Hele bu başka yolculuklarına da benzemiyor. Ah bir evlenip kalmadın ya burada. Neyse, sırası değil şimdi. Ara sen varınca. Ben beklerim."

Şu an onun çocukluğumdan bu yana beni bezdiren üstelemelerine, gereksiz endişeli ve takıntılı hallerine uzun uzadıya katlanacak halim yok. Babamı kaybedeli, benim üstüme daha bir düştü. O yüzden de her zamanki yöntemimi

kullanıp kısa kesiyor "Peki." diyorum. Keyfimi bozmaya hiç niyetim yok. Çünkü uzun zamandır rüyalarımı süsleyen cânım Mardin'e gidiyorum. Baba memleketime. Her ne kadar babam üç aylık bebekken ailecek varı yoğun satıp İstanbul'a göçmüşlerse de, baba toprağım orası. Geçen yıl turla gezmeye gittiğimde âşık oldum Mardin'e. Bir yıl boyunca düşünüp taşındım ve sonunda temelli gitmeye, yerleşmeye karar verdim. Delilik gibi geliyor herkese. Değil. Yaşayacağım evi internetten bulup kiraladım. Eşyalı, hazır. Beni bekliyor. Nohut oda bakla sofa. Olsun. Bana yeter de artar bile. Bavulumu günler öncesinden hazırlamaya başladım. Başucuna gıcır gıcır rugan ayakkabılarını koyup, bayram sabahına uyanacağı bir uykuya yatan küçük kız çocuğu kadar heyecanlıyım. İçim kıpır kıpır. İş yerimde eşyalarımı toplarken yanıma gelen arkadaşlarım duyduklarına inanamadıklarını söylediler. Gerçekten Mardin'e tayinimi ben mi istemiştin? Gerçekten de bundan sonra orada yaşayabilmek için mi terk ediyordum her şeyi? Ne yapacak, nasıl yaşayacaktım? İyi düşünmüş müydüm? Hepsine kocaman bir gülümseme ile karşılık verdim. Sadece "Evet." dedim.

"Asıl siz bu cehennemde nasıl yaşıyorsunuz? Haydi şimdiye kadar yaşadınız, hâlâ nasıl yaşamaya devam ediyorsunuz?" diyesim geldi. Demedim. Sadece gülümsedim.

"Siz sabahın köründe egzoz kokulu caddelerde, iğne atsan yere düşmeyecek otobüslerde, metroda onca gürültü patırtının içinde kelle koltukta işe gideceğim diye çabalarırken, ben mis gibi tertemiz bir havada, şahane bir sabaha gözlerimi yeni açıyor olacağım. Çünkü iş yerime yürüyerek beş dakikada varacağım. Yıl boyu köle gibi çalışıp, sonra diğerlerinden aşağı kalmamak için zar zor kazandıklarımı saçma sapan yerlerde harcamak yerine, keyfim o anda ne isterse onu yapıyor olacağım. Belki de sınırlı vakitte beni ziyarete gelen sizlere o büyüğü sokakları gezdiriyor, birer kadeh Süryani şarabı eşliğinde sohbet ediyor olabilirim o an kim bilir. Birkaç günün sonunda sizler her anın tadı damağınızda kalmış, ayaklarınız geri geri giderek o keşmekeşe dönerken, ben abbaralardan* geçip, Mezopotamya'yı dev ve muhteşem bir halı gibi ayaklarımın altına seren çay bahçesinde keyifle demli çayımı yudumluyor olacağım" demek de isterdim. Ama demedim. Sadece içimden geçirdim. Düşünüyorum, düşündükçe içimde mis gibi kokan katmerli güller açıyor. Sarı taşlarının arasından sıcaklığın buğusu, sokak üstü fırınlarından yeni pişmiş mis gibi klice** kokuları yükselen, kendi güzel, insanı güzel canım Mardin. Benim büyüğü şehrim. Bekle geliyor.

Servis köprüden geçiyor. Avrupa yakasından Asya yakasına kim bilir kaç yüzüncü geçişim bu. Mücevher bir gerdanlık gibi ışıldayan boğaz semtlerine son bir kez ve her seferinde olduğu gibi sanki ilk defa görüyormuşçasına büyük bir keyifle bakıyorum. Bundan böyle boğaza çok benzeyen, göz alabildiğince büyük bir ovaya, başka bir gerdanlığa aynı keyifle bakacağım artık.

İstanbul'u geride bırakıp giderken, ardımda kalanların neler olduğunu düşünüyorum. Acılarım mı? Küçüklü büyüklü mutluluklarım mı? Unutmak istediklerim ama bir türlü aklımdan çıkmayanlar mı? Gerçekleşmeyen hayallerim mi? Karşılaştığım onca nankörlük mü? En önemlisi bu şehre olan aşkımdı. Ondan bile vazgeçtim gidiyorum işte. Terk etmekte olduğum, ortasından deniz geçen bu efsunlu şehir; buram buram tarih kokan ara sokakları ve dantel gibi işlenmiş ahşap yalılarıyla, bacasından simsiyah dumanı tüten şehir hatları vapurlarıyla, yüzlerce yıl önceki yaşanmışlıklara şahitlik eden ve altından geçerken tekrar tekrar büyülediğim su kemerleriyle, baharda içimi coşturan sapsarı mimozaları, dalları mora kesmiş erguvan ağaçlarıyla, ayaküstü büyük keyifle yediğim balık-ekmeğiyle, her detayıyla ayrılmaz bir parçam gibiydi şimdiye dek. Bu şehir ki, üzüldüğümde serin meltemiyle başımı çok okşamıştır. Ya da keyifli olduğum anda kahkahalarımı kıyıya vuran dalgalarının sesiyle eşlik etmiştir. İlk kez bir erkekle öpüştüğüm köşe başı, yıllar sonra önünden geçerken bana çaktırmadan göz kırpmıştır. Ambulansla babamı hastaneye yetiştirmeye çalışırken gözlerimden yuvarlanan yaşlara, aniden bastıran yağmuruyla teselli vermiştir. Ama anladım ki artık İstanbul bana yâr olmuyor. Beni tanımazdan gelip, yalnız, mutsuz ve çaresiz hissettiriyor. Demek ki vakit, gerçekten de buralardan gitme vaktidir. Hayatın ve İstanbul'un bir değirmen gibi insanı öğüten taşlarının arasında ezilmekten usandım artık. Karar vermekle kalmayıp, yola çıkmış olmanın da büyük keyfiyle iyice yayılıyorum koltuğuma.

Geçen yıl, bir fuarda açılan iş yurtlarının Midyat cezaevi standından aldığım Süryani nazarlığı gümüş kolyem boynumda. Şöyle bir dokunup okşuyorum iki delikli mavi taşı. Altında sallanan 3 minik gümüş kalbi sırasıyla yokluyor parmaklarım. Oradalar, şıkır şıkır. Gülümsüyorum.

*Eski Mardin'de evlerin arasına yapılan ve hem sıcaktan hem de soğuktan koruyan tünel geçitler.

**Hurma ile yapılan bir çeşit Süryani çöreği

Kitap Tanıtımı:

Yıldızlar Altında İstanbul

Dilek Yılmaz

Bir kitabı tanıtıyorsam bana çağrıştırdıklarıyla yeni başlık atmayı tercih ederim. Ama Selim İleri'nin kaleme aldığı deneme türündeki kitabı için verdiği başlık, YILDIZLAR ALTINDA İSTANBUL, öyle güçlü ki üstüne farklı başlık atmak imkansızdı.

“İstanbul’u yazmak istiyorum. Kaybolan, değişen, özelliğini, anlamını yitiren şehri, çocukluğumun İstanbul’unu. Aslında ayrıntıları, kent kültürünü var eden her şeyi. Bana öyle geliyor ki çılgınca bir girişim: Elim kolum tuttukça İstanbul yazıları yazmam gerekecek.” diyor kitabın arka kapağında. Gerçekten şehir hızla anlamını yitiriyor. YILDIZLAR ALTINDA İSTANBUL’da anlatılan anıların bir kısmı orta yaşını sürmekte olan benim gibiler için bile bir bilinmezlik sunuyor. Bahsi geçen bir kısım şeyse her ne kadar tanıdık olsa da çocukluğumuz kadar uzak.

Selim İleri İstanbul’u yaşamış bir yazar. Ama yaşamak öyle bir yaşamak ki aşk gibi. Aynı zamanda bir yazarın duyumsallığıyla, meraklı bir çocuğun bakışıyla, sonra yitirişin hüznüyle kahrolan bir aşık gibi. Zaten edebiyat tarihimizin de en güçlü tanıklarından, en meraklı araştırmacılarından değil midir Selim İleri? İşte bu kitapta kısa kısa makaleler şeklinde yazılmış denemelerinde İstanbul’la edebiyatı sarmaş dolaş hale getiriyor. Birbiriyle hasretle kucaklaşan iki sevgili gibi İstanbul tarihinin bir parçası olmuş edebiyatçıları, onların anılarını ve eserlerine sızmış kısa alıntıları okuyorsunuz.

YILDIZLAR ALTINDA İSTANBUL’un elimde bulunan cep boy baskısı 205 sayfa. “Mevsimler ve Takvim”, “Hatırlamak” ve “İstanbul’u Okurken” şeklinde ayrılmış. Bu üç başlık altında her biri iki üç sayfadan oluşan kısa makalelerden oluşuyor. Mevsimler bölümünde bir mevsim döngüsü sıralamasında kış, bahar, yaz ve sonbahar hatıralarıyla İstanbul yer alıyor. Örneğin **“Patlıcan Söyleşi”**nde: *“Parıltılı mor rengiyle anılan sebze, patlıcangillerin örnek bitkisiymiş. Patlıcan adı Farsça “batengan”dan Arapçalaşmış*

“bandıncan”dan geliyormuş. İki çeneklilerden bir bitki familyası. Yazla birlikte mutfağımızı şenlendiriyor ve patlıcan şenliği bütün mevsim sürüyor” diye anlatırken ne kadar merakla, tıpkı bir etimolog gibi kelimenin özüne kadar indiğini görüyoruz ama o kadarla kalmıyor. Makalenin devamında: *“Türkçenin büyük ustası Refik Halid, yaz mevsiminin gelişini patlıcan tavanın buram buram kokusuna bağlar. Beyoğlu’ndan yayılacaktır ille patlıcan tava kokusu. Eski apartmanlara çarpa çarpa, dingin bir akşamüstü boşlukta asılıp kalacaktır”* diyerek eski çocukluk günlerimizi patlıcan kızartması kokusuyla hatırlatıyor. Yine Mevsimler bölümündeki **“İki Yaz”** başlığında *“Boğaziçi o kadar başkaydı ki, aradan kırk yıl geçtikten sonra çocukluğumun Boğaziçi’sini güzel bir film gibi hatırlıyorum... Kadıköyü’nün bütün plajları sanki bizimdi. Bir gün Moda, ertesi gün Fenerbahçe, Caddebostan, Suadiye, Maltepe... Her yaz Adalar’a ille gidilir, sanki Adalar’a gitmek bir zorunlukmuşçasına, Büyükada’sı, Burgaz’ı, Heybeli’si, Kınalı’sı şöyle bir gözden geçirilir, o gözden geçirişler ille başkalarına anlatılırdı”* artık çok geçmişte kalmış güzel günleri yâd ediyor.

Hatıralar bölümünde neredeyse tek tek İstanbul’un bütün semtlerine uğruyor yazar. “Çapa” makalesinde: *“Çapa’yı ben boş arsalı, bostanlı, ahşap evli haliyle hatırlıyorum. Rahat rahat bir kırk yıl önceye dönmek gerek: O zamanlar Vatan Caddesi yeni açılıyordu. Adnan Menderes’in yollar açma merakı büyüklerimizi ikiye bölmüştü diyebilirim. Bazı büyüklerimiz yeni yeni yollar, caddeler açılırken tarihi değer taşıyan eski yapıların, ata yadigârı anıtların mirasyedi savurganlığıyla ortadan kaldırılıyor olmasına hop oturup hop kalkarlardı. Bazı büyüklerimiz de İstanbul’un hızla kalabalıklaştığı, yolların yakında yetmeyeceği kanısındaydılar...”* diye anlatırken tarihe taraf tutmadan sadece tanıklık ediyor. Aynı metinde Orhan Kemal’in de adı geçiyor: *“Orhan Kemal’in romanlarındaki zengin aileleri, patron babaları, şımarık genç kızları, saçları yapılı anneleri getirivermişti, o şımarık zengin çocuklarını da”* diyerek Çapa’nın hızlı değişimiyle toplumsal değişimin edebiyata yansması birleştiriliyor ve *“Apartmanlarla birlikte yalnızca ahşap evlerin ömrü sona ermiyordu Çapa’da. Her birinin ille meyve ağaçlı; kirazlı, dutlu, erikli, küçümen arka bahçeleri, apartmanların geniş arsaları için feda ediliyordu”* diyerek şehrin acımasız değişiminin de tanıklığını yapıyor.

Tabii toplumsal değişim de sızıyor İstanbul anılarının içine. Artık kaçınılması mümkün olmayan iç acıtıcı olaylarıyla... **“Aynı Kentin Çocukları”** başlığı

altında yüzlerce yıl bir arada yaşamış insanların nasıl ötekileştirildiği, bu ruh halinin nasıl topluma işlendiği anlatılıyor: *“İstanbul’u yerle bir eden 6-7 Eylül Olayları’ndan galiba bir yıl sonraydı: İlkokuldayken ders kitaplarımızı, defterlerimizi ille kırmızı kap kâğıdıyla kaplamamız, kitaplarımıza, defterlerimize kırmızı etiket yapıştırmamız istenmişti. Böylece Yunan bayrağını çağrıştıran lacivert kap kâğıdı ve lacivert etiket çocukluğumuzdan siliniyordu. O zaman, birkaç Türk Rum çocuğun üzüleceğini düşünerek tedirgin olmuştum.”* Oysa dilin ve kültürün geçmişi vardır: *“Diller birbiriyle sarmaşırdı. Türkçenin en güzeli dediğimiz İstanbul Türkçesine kâh Rumca, kâh Ermenice, kâh Yahudice, hatta Arnavutça, Yahudiceyle karışık Fransızca karışır; sözcükler birbirini kovalar, birbiriyle dostluk kurar, birbirine gülümser, kızar, öfkelenir, birbiriyle sevişir, birbiriyle çatışırdı.”* Şimdi elbet dilin içinde izleri kalsa dahi varlıkları kalmayan şehrin eski sahipleri, renkli mozağının parçası olanlar hatırlanıyor.

Kitabın son bölümü olan **“İstanbul’u Okurken”**’de yer alan makaleler romanların, şiirlerin içinde İstanbul’un izini sürüyor. Bu bölüme Selim İleri, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Beş Şehir” romanından şu kısa alıntıyla başlıyor: *“Şüphesiz yarın bu peyzaj da değişecek. Şimdi çorap atölyesi filan gibi şeyler olan o eski harap konaklar ortadan kalkacak, yerlerini modern atelyeler alacak, iş şartları değişmiş, dünyaya başka gözle bakan insanlar Sünbül Sinan’ın etrafında yaşamaya başlayacaklar. Fakat Yahya Kemal’in merhamet ve sevgi şiiri asırların yığdığı bu havayı bize muhafaza edecek.”*

YILDIZLAR ALTINDA İSTANBUL’un elimdeki baskısı İstanbul Kitaplığı - 1 olarak sunulmuş. Bu seri daha önce farklı yayınevleri tarafından da basılmış. Toplamda altı kitaptan oluşuyor. Selim İleri’nin İstanbul Kitaplığı başlığı altındaki diğer kitapları ise şöyle: İstanbul Seni Unutmadım, İstanbul’un Sandık Odası, İstanbul Hatıralar Kolonyası, İstanbul Lale ile Sünbül, İstanbul’un Tramvayları Dan Dan.

Keyifli okumalar dilerim.

K İ L - T A B - L E T -

41. sayımız “evimiz yanıyor-greta thunberg” için bin sözcüğü aşmayan öykülerinizi bekliyoruz.

kiltabletoyku@gmail.com
kiltabletoyku.com
facebook.com/kiltablet
twitter.com/kiltabletoyku
instagram.com/kiltabletoyku

3 kuruş